

Projektrapport

Miljötillsyn hos tillståndspliktiga verksamheter: lantbruk och biogasanläggning

2025-12-03

MILJÖSAMVERKAN
ÖSTRA SKARABORG

ADRESS

Hertig Johans torg
541 83 Skövde

TELEFON

0500-49 36 30

E-POST

info@miljoskaraborg.se

WEBBPLATS

www.miljoskaraborg.se

Detta gjorde vi

I projektet ingick 15 tillståndspliktiga lantbruk och en tillståndspliktig biogasanläggning. De tillståndspliktiga lantbruken har många djur och omfattas av fler bestämmelser än de flesta andra lantbruk, dels ska de uppfylla särskilda villkor i sina tillstånd, dels har de större krav på sig när det gäller egenkontroll. De har också krav på att lämna in en miljörapport varje år. 7 av dessa 15 lantbruk är så kallade industriutsläppsverksamheter som även ska rapportera om hur de förhåller sig till särskilda BAT-slutsatser.

En kontroll på en tillståndspliktig verksamhet inkluderar följande:

- Ordinarie tillsyn enligt miljöbalken: bland annat kontroll av gödselhantering, hantering av växtskyddsmedel, avfallshantering och diverse dokumentation.
- Animaliska biprodukter: kontroll av förvaring och transport av kadaver, samt användning av gödsel som innehåller animaliska biprodukter.
- Förbränningsanläggningar för animaliska biprodukter: kontroll av villkor.
- Genomgång av verksamhetens villkor.
- Granskning och genomgång av miljörapport.
- Granskning och genomgång av BAT-slutsatser.

Industriutsläppsverksamheter

Större svin- och fjäderfäanläggningar är en av de branscher som omfattas av EU:s industriutsläppsdirektiv som ställer mer enhetliga krav på utsläpp från industrier inom EU. BAT-slutsatser (Best Available Technique, bästa tillgängliga teknik) har införts i Sverige som bindande generella föreskrifter i industriutsläppsförordningen. BAT-slutsatserna för svin- och fjäderfäanläggningar publicerades i februari 2017, verksamheterna hade därefter 4 år på sig att uppfylla kraven.

Verksamheterna måste även inom fyra år lämna in en statusrapport samt bedöma om en periodisk kontroll behöver genomföras av mark och grundvatten. Förutom de krav som följer av respektive anläggnings tillstånd, ska dessa verksamheter alltså även följa de BAT-slutsatser som finns för svin och fjäderfä. I BAT-slutsatserna finns bland annat utsläppsvärden för ammoniak per djurplats. Dessa utsläppsvärden, så kallade BAT-AEL (BAT-Associated Emission Levels), är strikta krav och får inte överskridas. BAT-slutsatser utan utsläppsvärden fungerar som referenser, det är inte ett krav att göra precis som BAT-slutsatsen men verksamheten ska använda en sådan teknik som uppnår likvärdig eller bättre miljöeffekt. Vid besöken diskuterade vi hur verksamheterna förhåller sig till BAT-slutsatserna.

Föråldrade tillstånd

Som del av den nationella tillsynsstrategins mål ”Uppdaterade miljöbalkstillstånd” har vi tidigare under året kartlagt och prioriterat tillstånd som är föråldrade, med stöd av Naturvårdsverkets bedömningsunderlag. Syftet med tillsynsstrategins mål är att tillsynsmyndigheter ska kunna identifiera föråldrade tillstånd som innebär ett sämre miljöskydd och orättvisa konkurrensfördelar. Sedan ska tillsynsmyndigheten initiera en lämplig process för att bemöta de brister som identifierats.

Tillsyn i fält

Under 2025 har Jordbruksverket ett nationellt projekt om tillsyn i fält inom jordbruket. Syftet med projektet är att följa upp om lagstiftningen om spridning av växnäring och växtskyddsmedel följs i praktiken. I vårt projekt använde vi därför Jordbruksverkets checklistor. Under tillsynen innebar det granskning av verksamheternas försiktighetsåtgärder i samband med spridning av gödsel och växtskyddsmedel. Tillsammans med verksamhetsutövarna gick vi ut i deras fält och tittade på underhåll av brunnar och skyddsåtgärder intill diken och vattendrag.

Resultat

Vi kunde konstatera avvikelser på 6 av de 15 verksamheter vi besökte. Verksamheter med ringa avvikelser har åtagit sig att åtgärda dem, och vi följer upp dem vid nästa planerade kontroll. Det handlade oftast om brister i dokumentationen av kemikalieförteckningen, brister i nedskrivna rutiner eller avsaknad av kväveberäkningar i växtodlingsplanen. På en av verksamheterna var bristerna mer än ringa, de handlade om farligt avfall och avsaknad av transportdokument/avfallsjournal och inrapportering till Naturvårdsverkets avfallsregister. Detta resulterade i att vi startade en utredning om miljöstraffavgift.

Under årets kontroller lämnade vi information om föråldrade tillstånd till ett antal tillståndspliktiga verksamheter. Vi diskuterade med dem varför vi bedömt att tillståndet kan vara föråldrat och vilka åtgärder verksamheten själv kan vidta.

Vår uppföljning efter projektet

Verksamheter med ringa avvikelser har åtagit sig att åtgärda dem. Uppföljning av dessa genomför vi vid nästa planerade kontroll. Under nästa tillsyn kommer vi att fortsätta dialogen om föråldrade tillstånd. Vi kommer att följa upp vad verksamheterna kommit fram till för handlingsplan och vi kommer att initiera en lämplig åtgärd utifrån samråd med verksamheten och tillsynsvägledande myndigheter.

Vad blev nyttan med projektet?

Svenskt lantbruk ger närproducerade livsmedel och är nödvändig för att skapa det öppna, biologiskt rika landskap som kännetecknar svensk landsbygd. Trots det påverkar all växtodling och djurhållning miljön negativt i viss omfattning, eftersom näringsämnen från växtodling och gödsel bidrar till övergödning i vattendrag, sjöar och hav. Med miljö kvalitetsmål som Ingen övergödning, Grundvatten i bra kvalitet och En giftfri miljö i sikte fokuserar vi tillsynen på att minska läckage av näringsämnen och kemikalier från lantbruket. Genom löpande tillsyn kan vi säkerställa att miljölagstiftningen uppfylls och därmed att den negativa påverkan på miljön minskar.

Fakta om projektet

Namn: Lantbruk 2025 Sprint 4 B-anläggningar, IED

Projektet pågick: 31 mars till 15 juni 2025

Detta granskade vi:

- Egenkontroll
- Gödselhantering
- Växtnäring
- Växtskydd
- Avfallshantering
- Dokumentation
- Förbränningsanläggningar
- Animaliska biprodukter
- Miljörapport och BAT-slutsatser
- Villkor i tillstånd för djurhållning

Antal anläggningar: 15

Antal anläggningar utan avvikelser: 6